

זהר הקדוש

עם ביאור
הפטר והכבוד

פרשת כי תבא • פנימיות הקלות שבמשנה תורה

אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך עד השמדך. ואף שלכאורה כלפי חוץ נראה שזו קלה קשה ביותר, אבל באמת הכא אינו הבטחות דאבא על בריה, ברחימו סגי - כאן מרומזות ההבטחות של האב על בנו, באהבה גדולה, שהרי 'יעלה ה' עליך' לא כתיב - אין כתוב כאן, אלא 'יעלם', שפירושו מלשון העלם וכיסוי, כלומר 'יכבש לון ויכסי לון בנוקבא דדוכתייהו' - יכבש ה' לחוליים ולמכות אלו ויכסה עליהם בנקב שבמקומם, דלא יפקון לבר ויהון כבושין ומכוסין בנוקבייהו - שלא יצאו החוצה אלא יהיו כבושים ומכוסים בנקב שלהם.

לפי מה שביאר בתחילת הפסוק שהמכות תהיינה מכוסות ונעלמות, מפרש על פי זה גם סוף הפסוק, שיש כאן הבטחה שלא יצאו המכות החוצה לעולם ולעולמי עולמים.

ומה שנאמר בסוף הפסוק 'עד השמדך', גם זו אינה אלא הבטחה גדולה, שמבטיח ה' ומגביל את הזמן עד אימתי יהיו המכות נעלמים ומכוסים לבלתי צאת החוצה, ולזה אמר 'עד השמדך', מה דלא יהי לעלם ולעלמי עלמיא - מה שלא יהיה לעולם ולעולמי עולמים, דהא אומי קודשא בריך הוא דלא ישיצי ית ישראל לעלם ולעלמי עלמין - שהרי נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכלה את ישראל לעולם ולעולמי עולמים, ודוכרייהו יהי קיים תדירא - וזכרם יהיה קיים תמיד, דכתיב - שכתוב (ישעיה סו כב) 'פי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם ה' פן יעמד זרעכם ושמכם'. וכתיב - וכתוב עוד (ירמיה לא לו) 'פה אמר ה' אם ימדו שמים מלמעלה כו' וחקרו מוסדי ארץ למשה גם אני אקמאם בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאם ה' והואיל ובאומא איהו דלא ישתיצון ישראל - וכיון שהוא בשבועה שלא יכלו בני ישראל, זמינא דיהון כל מכתשין ומרעין טמירין ומכוסין, דלא יפקון לבר לאבאשא לון, עד זימנא דישתיצון מן עלמא - עתיד שיהיו כל המכות והחוליים נעלמים ומכוסים, שלא יצאו החוצה להרע להם, עד אותו זמן שיכלו מן העולם, מה דלא יהא לעלם ולעלמי עלמין - מה שלא יהיה לעולם ולעולמי עולמים, שלעולם לא יהיה אבדון גמור לישראל. נמצא שיש כאן הבטחה מפי ה' שהמכות תהיינה מכוסות ונעלמות ולא יצאו החוצה לעולם ועד.

אליהו הנביא מביא לרבי שמעון דוגמא נוספת מהפסוק האחרון של התוכחה, שגם הוא מתפרש לטובה, שישב ה' באחרית הימים ויעשה נסים לישראל כמו שעשה להם במצרים.

סופא דכולהון וסיומא דילהון - הסוף של כל אלו הקלות והסיום שלהן, הוא מה שכתוב (דברים כח טח) 'והשיבה ה' מצרים באניות בדרך

בשעה שהיו רבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר בנו טמונים במערה מפני אימת המלכות, התקשו התלמידים בפרשת התוכחה שבמשנה תורה, מדוע לא נאמרו בה דברי הבטחות ונחמות כפי שנאמרו בפרשת התוכחה שבתורת כהנים. רבי יוסי בן רבי יהודה כתב את השאלה על גבי פתק ושם אותו בכנפי יונה ושלח אותה אל רבי שמעון. כשבא הדבר לפני רבי שמעון ישב ובכה עד שהתגלה אליו אליהו הנביא וגילה לו מפי הקדוש ברוך הוא את סוד החילוק שבין הקלות שבמשנה תורה והקלות שבתורת כהנים. לאחר מכן התגלה אליו אליהו הנביא שוב וביאר לו כי כל הקלות שבמשנה תורה, בפנימיותם אינם אלא ברכות, ופירש לו כמה דוגמאות לכך, וכפי שיתבאר במאמר שלפנינו.

אליהו הנביא מגלה לרבי שמעון בר יוחאי כי כל הקלות שבמשנה תורה גנוזה בקרבם אהבה גדולה מאבינו שבשמים לבני האהובים, ובפנימיותם אינם אלא טובות גדולות.

כל הבטחות ונחמות דישאל בהני קלות פתיבי - כל ההבטחות והנחמות של בני ישראל, כתובות הן ברמז הקלות האלו. פוק וחי - צא וראה, מלפא דרחים לבריה - מלך האהבה את בנו, ואף על גב דלטייה ואלקיה, רחימו דמעוי עליה - ואף על פי שהוא מקללו ומכה, אהבת מעיו עליו. פד אחי רוגזא תקי, בדין רחמנותא עליה - ודווקא כאשר הוא מראה כעס חזק, אז יש לו רחמנות עליו ביותר. פק קודשא בריך הוא, אף על גב דלייט, מלוי ברחימו - כך הקדוש ברוך הוא, אף על פי שהוא מקלל, דבריו נאמרים באהבה. אתחזין באתגליא לווטין, ואינו טבון סגיאן - בהתגלות כלפי חוץ נראים הם כקלות, ובאמת בפנימיותם הם טובות גדולות, בגין דאלין קלות ברחימו הו - בגלל שאלו הקלות שבמשנה תורה היו באהבה, מה דלא הוה פן באינו קדמאין, דכלהו הו דדינא תקי - מה שלא היה כן באלו הקלות הראשונות שנאמרו בתורת כהנים, שהם היו כולם בדין חזק.

אליהו הנביא ממשיך ומבאר שהקלות אינן אלא כרעוה שהאב מחזיק בידו לייסר בנו, אבל בפנימיותה אינה אלא רחמים.

באלין אית דינא ורחימו - בקלות אלו שבמשנה תורה יש דין ואהבה, פאבא דרחים על בריה ורצועה דמלקיותא נקיט בידיה - כמו האב שיש לו אהבה על בנו, ומחזיק בידו רצועה של מלקות, עבד נהימו סגי וקלין רברבין ומלקיותא קילין ברחמי - הוא עושה שאגה רבה וקולות גדולים, ואולם המלקות עצמן קלות הן ברחמים.

מביא דוגמא מפסוק אחד שעל פניו נראה כקללה קשה ביותר, ומפרשו בלשון ברכה, שאדרבה נאמרה כאן הבטחה טובה לישראל.

וקשיא מפל אינון קלות - והקללה הקשה ביותר מכל אלו הקלות, דא הוא דכתיב - זה הוא שכתוב (דברים כח סא) 'גם כל חלי וכל מפה

כל הבטחות ונחמות דישאל, בהני קלות פתיבי. פוק וחי, מלפא דרחים לבריה, ואף על גב דלטייה ואלקיה, רחימו דמעוי עליה. פד אחי רוגזא תקי, בדין רחמנותא עליה. פק קודשא בריך הוא, אף על גב דלייט, מלוי ברחימו. אתחזין באתגליא לווטין, ואינו טבון סגיאן, בגין דאלין קלות ברחימו הו. מה דלא הוה פן באינון קדמאין, דכלהו הו דדינא תקי. באלין אית דינא ורחימו, פאבא דרחים על בריה, ורצועה דמלקיותא נקיט בידיה, עבד נהימו סגי, וקלין רברבין. ומלקיותא בלילין ברחמי.

וקשיא מפל אינון קלות, דא הוא דכתיב, (דברים כח סא) 'גם כל חלי וכל מפה אשר לא כתוב בספר התורה יעלם ה' עליך עד השמדך'. הכא אינון הבטחות דאבא על בריה, ברחימו סגי. יעלה לא כתיב, אלא 'יעלם', יכבש לון, ויכסי לון בנוקבא דדוכתייהו, דלא יפקון לבר, ויהון כבושין ומכוסין בנוקבייהו.

עד השמדך, מה דלא יהי לעלם ולעלמי עלמיא, דהא אומי קודשא בריך הוא, דלא ישיצי ית ישראל לעלם ולעלמי עלמין, ודוכרייהו יהי קיים תדירא. דכתיב (ישעיה סו כב) 'פן יעמד זרעכם ושמכם', וכתיב (ירמיה לא לו) 'פה אמר ה' אם ימדו שמים מלמעלה כו'. והואיל ובאומא איהו דלא ישתיצון ישראל, זמינא דיהון כל מכתשין ומרעין טמירין ומכוסין, דלא יפקון לבר לאבאשא לון, עד זימנא דישתיצון מן עלמא, מה דלא יהא לעלם ולעלמי עלמין.

סופא דכולהון וסיומא דילהון, (דברים כח טח) 'והשיבה ה' מצרים באניות בדרך

מַצְרִים בְּאֵינִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרֹאשֶׁתָּהּ. מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרִי עֲלֵמָא לֹא גָלִי גְבוּרְתִּיהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְחַזָּא בְּעֲלֵמָא, וְשַׁעֲתָא דְרַעוּתָא, אֵלָא בְּהוּא דְרֶךְ - מִן הַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא גִילָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְהַתְרֹאוֹת בַּעֲלֹם, וְלֹא הִתֵּה שַׁעֲתָא רַצוֹן, כִּי אִם בְּדֶרֶךְ הַהוּא. **כִּי פִּי פֶאֶשֶׁר רְאִיתָם אֶת מִצְרַיִם, בְּאוֹתוֹ דְרֶךְ וּבְהוּא גְּוֹנָא יַעֲבִיד לָךְ -** כִּי יַעֲשֶׂה לָךְ ה' בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, בְּאוֹתוֹ אוֹפֵן וּבְאוֹתוֹ דֶּרֶךְ כְּמוֹ שַׁעֲשֶׂה לָךְ בְּצִאתְךָ מִמִּצְרַיִם.

אליהו הנביא ממשיך לדרוש גם את סוף הכתוב, שגם הוא מבשר לישראל שאף שבזמן שיחשבו שהם מכורים ביד אויביהם, באמת אין הדבר כן, כי לעולם לא יוכלו לשלוט עליהם.

בסוף הפסוק נאמר 'והתמפרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה', דהא לבתר - שהרי לאחר מכן, מכל שאר סטריין יתפנשון עליהו ד'ישראל - מכל שאר הצדדים יתאספו למלחמה על ישראל, ויחשבוני ישראל דבזמנא דא יתאבדון ואינזון ובינין לבעלי דבביתו - ויחשבו ישראל שבפעם הזאת יאבדו ושהם מכורים כבר לשונאיהם, הדא הוא דכתיב - זה הוא שכתוב 'והתמפרתם שם', ונמפרתם לא כתיב - אין כתוב כאן, שאז היה פירושו שנמכרתם ממשי, אלא 'והתמפרתם', שפירושו שנראה כאילו נמכרתם אבל באמת לא נמכרתם, כלומר בלבבכון תחשבוני דאתון ובינין, ולאו הכי - בלבבכם תחשבוני שאתם מכורים, ובאמת אינו כן, דהא 'ואין קונה' כתיב, ולית מאן דיקיל לשלטה עליהו - שהרי כתוב 'ואין קונה', ואין מי שיכול לשלוט עליכם.

אליהו הנביא מסיים את דבריו לרבי שמעון ומגלה לו כי כל זה תלוי במה שבני ישראל יחזרו בתשובה, וצריך כל אחד להתבונן בזה ולשוב אלא קונו בתשובה שלימה.

וכל דא לסוף יומיא - וכל זה יהיה באחרית הימים, ותלייא פולא בתיובתא - והכל תלוי בתשובה, וכולא סתים - והכל הוא סתום, כמא דכתיב - כמו שכתוב (דברים כט ח) 'ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשפילו את כל אשר תעשו'. מאן דאית ליה לבא, יסתפל וידע לאתבא למאריה - מי שיש לו לב, יתבונן בזה וידע לשוב בתשובה לפני קונו.

אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרֹאשֶׁתָּהּ וְהַתְּמַפְרָתָם שָׁם לְאִיבֶיךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קֵנָה. גם כאן הרי זה נראה כלפי חוץ כקללה חמורה ביותר, אך באמת הכא הבטחות ונחמות דזמין קודשא בריך הוא למעבד לישראל בסוף יומיא - כאן נרמזו ההבטחות והנחמות שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לישראל באחרית הימים, ויתבאר הכתוב כך: **'והשיבך ה' מצרים באניות', אבטחותא לאתבא ולמיעבד נסין ואתין דעבד קודשא בריך הוא במצרים ביומין קדמאין -** כאן נאמרה הבטחה לשוב באחרית הימים ולעשות את הניסים והאותות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים בימים הראשונים, כמא דאת אמר - כמו שאתה אומר בפסוק (מיכה ז טו) **'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'.**

דורש את המשך הכתוב, שבא לבשר לישראל שהאומות שיבואו עליהם באניות למלחמה יטבעו בתוך הים, כמו שהיה אצל מצרים בקריעת ים סוף.

ומה שנאמר **'באניות', הכא איהו כמא דאמר -** כאן בפסוק זה הוא כמו שאתה אומר, **דאת דריש -** שאתה דורש תיבת 'באניות' בחילוף אות א' עם אות ע', כאילו נאמר **'בעניות',** לשון עני, דהיינו שתכלה פרוטה מן הכיס. אבל באמת יש עוד פירוש אחר, שבאחרית הימים תתפרש תיבת 'באניות' כפשוטה, כי זמנין כל בני עלמא למיתי עליהו ד'ישראל על ספינן ד'מא ויחשבוני לשיצאה לון מן עלמא - עתידים כל בני העולם לבוא למלחמה על ישראל על ספינות הים ויחשבו לכלות אותם מן העולם, וכלהו טביעין גו ימא - וכולם יהיו נטבעים בתוך הים, כמא דעבד ביומין קדמאין - כמו שעשה ה' למצרים בימים הראשונים. ותמן איהו חדוה סגיא - ושם הוא שתהיה שמחה גדולה, שיאמרו ישראל שירה כמו שאמרו שירה על הים, כתיב **'באניות',** וכתוב **'התם'** - וכתוב שם (ישעיה מג יד) **'כֹּה אָמַר ה' גִּאֲלֶכֶם קוֹדֵשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּכֶלָה וְהוֹרֵדְתִּי בְּרִיחִים בְּלֶם וּכְשָׁדִים בְּאֵינִיּוֹת רִנָּתָם, מִה לְהֵלֵן נֹאמְרָה רִנָּה אֲצֵל אֵינִיּוֹת, אֵף כָּאן מִה שֶׁנֶּאֱמַר 'אֵינִיּוֹת' יִתְפָּרֵשׁ בַּעֲנִין רִנָּה וּשְׂמִיחָה.**

בהמשך הכתוב מרמז שהנסים שיעשה ה' לישראל באחרית הימים לא נעשו מעולם ועד עולם, לבד מזמן יציאת מצרים.

עוד נאמר בהמשך הפסוק **'והשיבך ה'**

אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרֹאשֶׁתָּהּ וְהַתְּמַפְרָתָם שָׁם לְאִיבֶיךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קֵנָה, הֵכָא הַבְּטָחוֹת וְנַחְמוֹת, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמִיא. **'והשיבך ה' מצרים באניות', אבטחותא לאתבא ולמיעבד נסין ואתין דעבד קודשא בריך הוא במצרים, ביומין קדמאין. כמא דאת אמר (מיכה ז טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'.**

'באניות', הכא איהו, כמא דאמר, דאת דריש בעניות, שתכלה פרוטה מן הכיס. אבל, זמנין כל בני עלמא למיתי עליהו ד'ישראל על ספינן ד'מא, ויחשבוני לשיצאה לון מן עלמא, וכלהו טביעין גו ימא, כמא דעבד ביומין קדמאין. ותמן איהו חדוה סגיא. כתיב **'באניות',** וכתוב **'התם'** (ישעיה מג יד) **'באניות רננתם'. מה להלן רננה אף כאן רננה.**

'בדרך אשר אמרתי לך' מן יומא דאתברי עלמא, לא גלי גבורתיה קודשא בריך הוא לאתחזא בעלמא, ושעתא דרעוּתא, אלא בְּהוּא דְרֶךְ, 'כִּי פִּי פֶאֶשֶׁר רְאִיתָם אֶת מִצְרַיִם, בְּאוֹתוֹ דְרֶךְ, וּבְהוּא גְּוֹנָא יַעֲבִיד לָךְ.

דְּהָא לְבִתְר מְכָל שְׂאָר סְטְרִין יִתְפַּנְשׁוּן עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְיִחְשְׁבוּן יִשְׂרָאֵל, דְּבִזְמַנָּא דָא יִתְאַבְדּוּן, וְאִינְזוֹן וְבִינִין לְבַעֲלֵי דְבִיחּוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (דְּבָרִים כח סח) 'וְהַתְּמַפְרָתָם שָׁם, וְנִמְפְּרָתָם לֹא כְּתִיב, אֵלָא 'וְהַתְּמַפְרָתָם, בְּלִבְבְּכוֹן תִּחְשְׁבוּן דָּאתוֹן וְבִינִין, וְלֹא הֵכָא, דְּהָא 'וְאִין קוֹנָה' כְּתִיב, וְלִית מָאן דִּיקִיל לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ.

וְכָל דָּא, לְסוּף יוֹמִיא. וְתִלְיִיא פּוֹלָא בְּתִיּוּבָתָא.

וְכּוֹלָא סְתִים. כְּמָא דְכְּתִיב (שם כט ח) 'לְמַעַן תִּשְׁפִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן' מָאן דָּאִית לִיה לְבָא, יִסְתַּפֵּל וְיַדַּע לְאַתְבָּא לְמַאֲרִיָּה.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

